

Ten geleide

Het is voor een predikant een indrukwekkend ogenblik als de Heere hem verbindt aan een gemeente. De gemeente wordt aan zijn zorgen toevertrouwd en hij wordt geroepen om zondaren tot Christus te leiden. Maar als de Heere een andere gemeente voor hem heeft bestemd, dan moet hij ook weer afscheid nemen. En dat moment is wel net zo indrukwekkend. De gemeente mag worden teruggeven in de handen van de Koning van de Kerk. Zo heeft ook ds. Jan Wouter Felix op 27 november 1853 de gemeente van Opheusden terug mogen geven, nadat hij deze vanaf 26 oktober 1851 gediend had. Hij vertrok naar Heeg in Friesland, waar hij al eerder gestaan had. Hij wenste dat er na hem een herder aan de gemeente verbonden zou worden, die de gemeente zou 'leiden met wetenschap en verstand in de rechte paden'. En dat heeft de Heere gedaan. Na ds. Felix kwam de bekende ds. A. van Herwaarden, die op de kansel van Opheusden door een blikseminslag dodelijk werd getroffen.

In de preek ter gelegenheid van het afscheid van Opheusden komt sterk naar voren hoe ds. Felix aan zijn gemeente was verbonden, hoewel hij hier maar twee jaar heeft gestaan. Voor hem is de gemeente 'een oefenschool' geweest. Wat hij daar precies mee bedoelde, werkt hij niet uit. Wellicht is het goed dat u met die bril deze preek mag lezen en zelf de toepassing maken. Het Woord dat hij verkondigd heeft, is nog even levend en krachtig.

Het is een goed initiatief van de kerkenraad en kerkvoogdij om deze afscheidspreek uit te geven, zodat de gedachtenis aan onze voorgangers levend blijft. 'Gedenkt uw voorgangers, die u het Woord Gods gesproken hebben; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hun wandel.' (Hebr. 13: 7) We bevelen dan ook graag deze preek ter lezing en overdenking aan, voor jong en oud.

Ds. R. van de Kamp

Opheusden, januari 2023

Afscheidsrede

Aan de Gemeenten van Opheusden

Uitgesproken den
27 November
1853

Door

J. W. Felix

Sterken aanteekend was uw drang, en de vraag van de Gemeente te weigeren, wat ik aannam. Toen de Gemeente geweigerd had, deed mij het ongaarne dan ook, besluiten, om te beproeven of ik aan uw verzoek kon voldoen.

Uitgegeven ten voordele van de Christelijke School aldaar

Bolsward, H. Bokma
1854

Sterk en aanhoudend was uw drang, en de vraag van velen of ik u zou weigeren, wat ik aan mijn eerste gemeente niet geweigerd had, deed mij hoe ongaarne dan ook, besluiten, om te beproeven of ik aan uw verzoek kon voldoen.

Voorwoord

Het was u bekend, gemeente van Opheusden, en een vluchtige inzage van de volgende bladzijden zal het elke lezer duidelijk maken, dat mijn eenvoudige afscheidsgroet niet voor de drukpers was bestemd. Overdacht en uitgesproken in ogenblikken van menigerlei aandoening, mogen deze woorden wellicht voor u enige waarde hebben; voor anderen, ik besef het levendig, hebben zij die niet. Daarom had ik gewenst, om het alleen bij uitspreken te laten blijven, in de overtuiging dat de herinnering door velen van u bewaard zou worden.

U hebt mij dit echter niet vergund. Sterk en aanhoudend was uw drang, en de vraag van velen of ik u zou weigeren, wat ik aan mijn eerste gemeente niet geweigerd had, deed mij hoe ongaarne dan ook, besluiten, om te beproeven of ik aan uw verzoek kon voldoen. Ik zette mij neer, om mij, mijn uitgesproken woorden te herinneren, en in hoeverre ik hierin geslaagd ben, kunt u beter dan ik beoordelen. Mijn rede omwerken wilde ik niet, daar het u immers slechts om het gesproken woord te doen was. Ontvangt het, gelijk u mij gedragen hebt, in liefde, en legge de grote Herder Zijner kudde, er voor u een vrucht van vereniging en onderwijs in, tot grootmaking van Zijn Naam.

Ik kan het u niet ontkennen, gemeente van Opheusden, dat u mij een gedenkwaardige akker zijt, waarop ik het zaad van het eeuwigblijvenden Woords heb mogen uitstrooien. Ik heb u gevonden, verscheurd en vaneengereten door verdeeldheid en scheiding, nauwelijks wetende wat en waar de Kerk, de Waarheid en het Eeuwige leven waren. Moedeloosheid greep mij aan, toen ik uw diepe wonden, en daarbij mijn eigen zwakheid en onbedrevenheid aanschouwde. De God mijner hope echter gaf mij

genade, om u en mijzelf gedurig voor Zijn aangezicht te stellen in onze gemeenschappelijke schuld, in onze beider behoeften.

De Heere heeft ook gedaan wat ik niet vermocht, wat ik nauwelijks meende dat geschieden kon. De welige loten van uw zonden werden gesnoeid, als één enig man werd u verzameld rond de leer des Kruises. Uit het opkomende geslacht werden vele getrokken tot een toevluchtnemend omhelzen van dat bloed, dat reinigt van alle zonden. Waarlijk, veel uren van bijeenkomsten in uw woningen, in het huis des gebeds, en vooral met talrijke, mij nog altijd dierbaren leerlingen, zullen mij onvergetelijk blijven; omdat ik er zo vaak de overtuiging bij had, dat God in uw midden woonde en werkte. Door mijn zondig en zelfbedoelend eigen lievend hart, heb ik het werk Gods vaak tegengestaan, en de Heere gedrongen om Zijn zaad onder de aarde te verbergen, dat wellicht eerst later uitspruiten zal, als ik niet meer in uw midden ben. Voor het goed dat ik zag, en dat ik niet zag, wens ik evenzeer Hem te prijzen, Die in Christus de enige fontein van alle goed is.

Ook in andere opzichten was u een oefenschool. Ik vond in uw midden, duistere, verwarde voorstellingen aangaande het zaligmakende geloof, aangaande de weg der bekering. Velen zochten het voorwerp des geloofs in de bevindingen en werkzaamheden van hun eigen hart, en meenden op deze breekbare staf duurzaam te kunnen leunen, in plaats van als verloren zondaren uit te gaan tot een verzoenend God in de plechtige beloften van Zijn eeuwig blijvend Woord. Velen poogden zich te kleden met geestelijke gaven, om in hun eigen oordeel gelovig te kunnen zijn. Zij belemmerden daardoor voor zichzelf de enige weg van verootmoediging en schuldbelijdenis, die alleen maar vruchtbaar is in vrede en heiligmaking. Velen zochten in hun gewilligheid en aandoeningen van het gemoed een vrijbrief om tot Christus te komen, en verwierpen daardoor de vrije, de onvoorwaardelijke roeping Gods, die tot hen als diep verlorenen, maar toch gedoopten in het bloed der verzoening werd gebracht.

Daarentegen mocht ik getuigenis geven, wetende dat er waren die mij niet verstonden, die meenden dat ik een andere weg tot zaligheid voorstelde, dan de weg welke onze vrome vaders hadden gepredikt en omhelsd. Ik wist dat dit gevoelen uit onkunde voortkwam. Ik wist dat ik zelf daartoe aanleiding gegeven kon hebben door woorden die te weinig doordacht waren en voor de bedoelden wat te pijnlijk en te scherp. Ik vind thans, nu ik van u verwijderd ben, daar geen enkele reden van klagen over u, wel van verootmoediging over de dwaasheid, die mij in uw midden aankleefde. En des te meer, omdat er van u en uit uw omstreken vrienden en leerlingen zijn toegevoegd, van wie de ogen geopend werden voor de eeuwigheid en de kracht van het dierbare Woord van God; omdat ik nog het getuige in mij omdraag, dat ik er bij u heb achtergelaten die mij lief zijn geworden, en met wie ik één weg des geloofs en der hope door de genade van mijn God wens te blijven bewandelen. Daarom dan ook, gemeente van Opheusden, valt het mij zo gemakkelijk, om aangaande mijn kort verblijf bij u te getuigen: 'De Heere God maakte het mij onwaardige daar goed.'

Mijn werk onder u is geëindigd, maar de verantwoording zal voor u en mij nog volgen. Indien het waar is, dat ik u met Paulus mag toeroepen: 'Doch al ware het ook dat wij, of een engel uit den hemel, u een evangelie verkondigde buiten hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt.' Dan zal de vraag wezen, of u de verkondiging door het geloof hebt aangenomen niet als eens mensen woord, maar gelijk het waarlijk is, als Gods Woord. Dan moet ik u nu vooral in uw herderloze staat opwekken, onderzoek biddend de Schriften, meng ze door de genade des Heiligen Geestes met geloof, voeg bij uw geloof en deugd, matigheid en naarstigheid, en Godzaligheid en broederlijke liefde, en bij broederlijke liefde, ook liefde tot allen; benaastig u in dien weg, om uw roeping en verkiezing vast te maken.

Onder de inrichtingen die bij u tot stand gekomen zijn, en die mij nog ter harte gaan, bekleedt de Christelijk School voor behoeftige meisjes een vooraanstaande plaats. Gedenk haar als gemeente in liefde, in gaven en gebed, en moge de Vrijmachtige daaruit nog voor u iets goeds doen voorkomen. Ik meende de opbrengst van dit geschrift aan geen beter doel, dan aan deze school te kunnen wijden; het zijn mijn penningen in de schatkist, terwijl ik niet meer bij u tegenwoordig ben.

Vaarwel Opheusden, de Heere vervulle uw huizen en harten met de onderwijzende en vertroostende invloeden Zijns Heilige Geestes, en bereide ons tezamen om als een gemeente zonder vlek en zonder rimpel, Hem toe te behoren Die Zijn kudde wast in zijn bloed, en ze maakt Priesters en Koningen, om God te dienen en over de zonde te heersen tot in der eeuwigheid.

J. W. Felix

Heeg, 1 Februari 1854

Voorafspraak

Heden kan ik niet tot u spreken, dan met diepe ontroering. Voor de laatste maal noem ik u mijn gemeente. De herdersstaf die mij voor meer dan twee jaren in de handen werd gedrukt, leg ik in uw midden neer, en vele aangezichten die ik op den dag des sabbats voor mij zag, zal ik van nu aan niet meer zien, voor dien groten dag, waarin God ons tezamen voor Zijn Rechterstoel zal stellen.

Een gewichtige taak wacht ons nog in dit uur. Wij hebben den arbeid der liefde te erkennen, welke de Heere in die twee jaren aan ons heeft besteed. Wij hebben de schuld te belijden, die ons in het spreken en horen in onze gemeenschappelijke samenwoning heeft aangekleefd. Wij hebben elkaar met onze noden en behoeften aan de genade van dien God aan te bevelen, Die des ontfermens over u en mij nog niet moede is geworden, en van Hem te begeren dat Zijn aangezicht met mij optrekke op den weg, dat Zijn Vrede bij u blijven en uw harten vervulle.

Dat wens ik te doen met zachtmoedigheid, getrouwheid en liefde. Ik heb geen enkele reden, om een woord van bitterheid te mengen in mijn afscheidsgroet, waardoor die onsmakelijk zou kunnen worden voor u en voor mij. Integendeel, indien u de Heere Jezus zo liefhad, als u aan mij liefde hebt bewezen, dan zou ik u moeten roepen: Gezegende gemeente.

Mag ik daarenboven geloven, dat niet alleen mijn naam, maar ook mijn dienst, hoe gebrekvol die ook geweest is, bij velen uwer in aandenken zal blijven. Dan wens ik zo te mogen scheiden, dat die betrekking erdoor versterkt wordt en de onderlinge liefde erdoor verenigd. Ik wens daartoe in oprechtheid en waarheid met u een zegen over onze laatste samenkomst af te smeken van Hem, Die alleen om Christus' wil, mildelijk schenkt en niet verwijt.

Tekst: Jesaja 45:19a: Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een donkere plaats der aarde; Ik heb tot het zaad Jakobs niet gezegd: Zoekt Mij tevergeefs.

Ofschoon Jesaja profiteerde in het bloeiende tijdperk van koning Uzzia en Hiskia, zo heeft hij toch niet enkel de ballingschap van Babel, maar ook de uitredding ervan door middel van de Perzische overheerser Cyrus (Cores) voorzeggd. Voornamelijk doet hij dat in dit, en het vorige hoofdstuk en in het woord welke ik u voorlas. In deze woorden tekent de profeet vanuit de mond des Heeren op, als het ware om Hem te rechtvaardigen en heerlijk te maken, al de wegen die Hij met Zijn oude bondsvolk houden zou.

Want als Israël weigeren zou zich tot bekering te laten leiden, en zich door eigen schuld en boetvaardigheid in Babels boeien zou hebben gebracht; en daar geen altaar, geen tempel, geen profeet meer hadden; en met schaamte de dagen zouden herdenken, waarin zij al die voorrechten bezaten, maar veronachtzaamden; als zij daar de harpen aan de wilgen hingen en te midden van Babels afgoden en opgerichte beelden nederzaten, en hen niets zou overblijven dan de Chaldeeuwse ketenen en het juk der slavernij, dan toch zou de Heere hen toeroepen: 'Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een donkere plaats der aarde; Ik heb tot het zaad Jakobs niet gezegd: 'Zoekt Mij tevergeefs.'

Het zaad van Jakob zou dan moeten bekennen, terwijl de Heere hun meer dan alle volken goed en genadig geweest was, dat al deze plagen hun zijn overkomen, omdat zij Zijn Woord hadden verworpen, en zich tot Hem niet hadden gewend.

Maar ook dan zouden Zijn barmhartigheden door toorn niet toegesloten zijn. Want ofschoon Israël klagen zou: 'Dewijl onze overtredingen en onze zonden op ons zijn, en wij in dezelve versmachten, hoe zouden wij dan leven?'¹ Ofschoon men van

den Heere zeggen zou: 'Voorwaar, Gij zijt een God Die Zich verborgen houdt, de God Israëls, de Heiland.'²; ttoch zou de weg van genade open en de toegang tot deze weg vrij zijn.

In de uitnodiging: 'Wendt u naar Mij toe, wordt behouden, alle gij einden der aarde; want Ik ben God en niemand meer.' Zou de Heere waarmaken, dat Hij niet in het verborgene had gesproken, en dat Hij nooit tot het zaad van Jakob gezegd had: 'Zoekt Mij tevergeefs.' Ook al had Jakob dan ook dat zoeken van de Heere door ongeloof verwaarloosd.

Ik wens u in dit uur bij dit woord te bepalen, en wel:

- I. Mijn tekst u kort toe te lichten en om u die daarna voor te stellen;
- II. Als een woord van bestraffing voor ongelovigen;
- III. Als een woord van onderwijzing voor allen, die opgewekt zijn om naar de ene weg van zaligheid te zoeken;
- IV. Als een woord van vertroosting voor allen, die de God van Jakob gelovig aankleven;
- V. Om naar aanleiding van het verkondigde, met een toepasselijke afscheidsgroet te eindigen.

1 Ezechiël 33:10
2 Jesaja 45:15

Ten eerste:

Een korte toelichting van de tekst

De zonde, mijne toehoorders, heeft in ons een onbegrijpelijke blindheid en verwarring teweeggebracht. Wij zijn vreemd van het leven Gods, zonder hoop, zonder kennis van God en de weg van zaligheid. Duidelijk blijkt dit uit de ongerijmde voorstellingen, die de mens zich te allen tijde gemaakt heeft van God en van de weg der zaligheid. Bij de volken die rondom de Israëlieten woonden, was dit ook zo openbaar gekomen. De Grieken, Perzen en Meden geloofden, dat de Godheid op een buitengewone wijze in de holen en spelonken der aarde Zijn Godsspraken gaf en Zijn wil deed kennen aan Priesters of aan enkele bevoorrechte personen. Dat bijgeloof won ook onder Israël terrein. Al vroeg vinden wij we er sporen van onder de kinderen van Abraham. Reeds in Sauls tijd, bijvoorbeeld, ontmoeten wij onder hen een profetes te Endor.

De kwade consciëntie van het volk, vaak onder schuld en de voorstelling van 's Heeren oordelen gebukt gaande, gaf dit duistere gevoel gedurig voedsel en nieuwe kracht. Vooral in tijden van kastijding, of bij aankondiging van bedreigingen, had het volk altijd harde gedachten van Jehova. Het zag Hem dan slechts in de holen en de donkerheid van Horeb. Het herinnerde zich dan de vreselijkheid van de stem, die voor hen niet aan te horen was geweest. Het volk stelde zich Hem dan voor als die God, Die met Mozes in het verborgene en in de duisternis had gesproken, en door Mozes het volk Zijn strenge eisen en ontzaglijke vloeken had medegedeeld. In één woord, het volk kende de Heere alleen maar in de betrekking der wet en verstond niet, hoe onder een wettisch kleed een verbond van genade aan hen was geschonken en een weg van genade voor hen gebaad. Er was zelfs een belofte van genade door de besnijdenis in hun vlees ingedrukt.

Zulke ongerijmde, zulke wettische gedachten betaamden niet omtrent Israëls God. Zijn naam, Zijn deugden, Zijn voornemen en de weg Zijner ontferming had Hij aan Israël bekend gemaakt. Hij had zich niet in een betrekking van vuur en donkerheid en verberging tegenover Israël geplaatst, maar in een betrekking van verzoening door het bloed des verbonds.³ Hij had niet in het verborgene gesproken noch in een donkere plaats der aarde. Bovendien had Hij nooit tot het zaad van David gezegd: 'Zoekt mij tevergeefs.'

Hij die hier spreekt, noemt in de verzen 18 en 21 Zijn naam: 'Ik ben de Heere uw Heiland, en niemand is er behalve Mij.' Hij is die God van Abraham, Izaäk en Jakob, Die uit vrijmachtige liefde Abraham had geroepen en gezegd: 'Ik ben God, de Almachtige.'⁴ Hij had op Jakob en zijn zaad het verbond Zijner genade gelegd, en het tot in het duizendste geslacht beloofd om dat te zullen bevestigen. Hij is een Heiland, een Jehova, de HEERE, uw Heelmeester⁵, omdat Hij de straf en de plagen Zijns volks had gelegd op het Lam der verzoening. In dat Lam kwam Hij aan Zijn Jakob te betuigen: 'Ik ben het die uw ongerechtigheden uitdelg om mijns Naams wille' en daarom Zijn volk de vrijheid had gegeven om te zingen: 'Zo ver het oosten is van het westen, zover doet Hij onze overtredingen van ons'. Hij is die God, Die Israël zou doen rijden op de hoogte der aarde. Hij zou hun brood zeker en hun water gewis maken. Ook zou Hij hun verdrukkers met tranenbrood spijzigen en hun vijanden langzaam maar zeker, onmerkbaar voor hun aangezicht uitdrijven. De Heere zou de heidenen doen uitroepen: 'Welgelukzalig is het volk, Wiens God de Heere is, het volk dat Hij zich ten erve verkoren heeft.' Ook had Israëls God gezegd dat, wanneer Zijn kinderen Zijn wet verlaten, Hij hen met de roede zou bezoeken.

3 Zach. 9:11

4 Gen. 17:1

5 Exod. 15:26

Ondanks dit alles had de Heere er toch de belofte bijgevoegd: 'Het verbond Mijns vredes en Mijner goedertierenheid zal over hen niet wankelen in der eeuwigheid.' Hoe gebukt dat volk dan ook ging onder de last der zonde, de Heere sprak tot hen: 'Opent uwe mond, eist van mij vrijmoedig, op Mijn trouw verbond, al wat u ontbreekt.' Hoe gekromd dat volk ook lag onder de kastijdende hand van Jehova, toch riep Hij: 'Roep mij aan in de dag der benauwdheid en Ik zal u uithelpen.' En Jakobs God is getrouw: 'Zou de Heere het zeggen en niet doen? Zou Hij spreken en het niet bestendig maken? Neen, want Hij is geen man, dat Hij liegen zou noch een mensenkind dat het Hem berouwen zou. Duizenden in Israël waren er, die dit reeds ondervonden hadden, die dit geloofden, die dit verwachtten: 'De HEER is zo getrouw, als sterk; Hij zal Zijn werk voor mij volenden.'

En toch zou Jakobs zaad in boeien gaan naar Babel, verdrukt, benauwd, vernederd. Was het dan vertroosten? Neen, want de genadegiften en de roepingen Gods zijn onberouwelijk. Had God hen belet om op Zijn beloften te pleiten? Neen, want de Heere had die niet gesproken in het verborgene, of in een donkere plaats der aarde; maar openlijk door den mond van al Zijn knechten, de profeten. Had Jehova dan misschien hun gebed verworpen, Zijn oor gesloten, Zijn rechterhand teruggehouden? Had Sion dan wellicht het recht om te zeggen: 'De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten.'⁶ Neen, want Hij had nooit tot het zaad van Jakob gezegd, zoekt Mij tevergeefs. Daarom kan Hij Zijn volk aanspreken: 'Hoor naar Mij, o Jakob en gij Israël mijn geroepene; Ik ben dezelfde, Ik ben de eerste, ook ben Ik de laatste. Nadert gijlieden tot mij, hoort dit: Ik heb van den beginne niet in het verborgene gesproken, maar van dien tijd af, dat het geschied is ben Ik daar.'⁷

6 Jesaja 49:14

7 Jesaja 48:12,16

God sluit hier een ongelovige Israël den mond. Daar bleef voor hen geen plaats over om zich te verontschuldigen. Hij onderwijst tegelijkertijd het volk aangaande de open en nog altijd vruchtbare weg van verlossing en heil. Hij vertroost eindelijk ook het hart van hen, die schoon uitwendig evenzeer in banden zijn als alle anderen, nochtans inwendig hierop hoopten, dat zij met een onveranderlijk en getrouw God te doen hadden, Die zich in eeuwigheid niet tevergeefs laat zoeken. Laten wij hierbij met onze aandacht nog een weinig blijven stilstaan.

Ten Tweede:

Mijn tekst is een woord van bestraffing voor ongelovigen.

Het ongeloof zoekt voornamelijk twee redenen op, om eigen schuld en verharding van zich af te werpen. Het verontschuldigt zich, óf op grond van de omstandigheden waarin het verkeert, óf het zoekt redenen [argumenten] tot verontschuldiging in de Heere zelf. Het beroept zich op persoonlijke omstandigheden zoals: onkunde, zwak geheugen, slechte voorgangers, gebrekkig onderwijs, op huisgezin, handel, levenswijs, rampen, tijdelijke beslommingen etc. Het ongeloof poogt zich daarmee te verontschuldigen, alsof het zeggen wil: Ik zou beter zijn geweest, indien dit allemaal anders was.

Maar God sluit het ongeloof hier de mond met Zijn Woord: 'Ik heb niet in het verborgene gesproken, in een donkere plaats der aarde.' God neemt die redenen [argumenten] niet aan, zij gelden voor Hem niet. Luidt en onophoudelijk heeft de Heere te midden

van al uw tijdelijke omstandigheden tot u gesproken. Hij heeft het in uw oren doen weerklinken, dat u voor Hem verdoemelijk zijt, door erf- en dadelijke zonden. Hij getuigt, dat Jezus is in de wereld gekomen om te zoeken en zalig te maken dat verloren was, en dat de Heilige Geest verworven en gegeven is om blinde ogen te openen en onreine harten te wederbaren. De Heere is rein van uw bloed. Want als u Zijn stem niet gehoord en het bloed der verzoening onrein geacht hebt, komt alleen maar omdat u geen lust had, u aan de getuigenis Gods te onderwerpen.

Het ongeloof zoekt ook redenen ter verontschuldiging in de Heere, in Zijn Woord, in Zijn bedoelingen. Het zegt: Ik ben slechts een natuurlijk mens, ik kan mijzelf niet bekeren, God zal mij alles eerst moeten schenken. Mijn hart is zo verkeerd, dat ik toch niets goed kan doen. Als ik den Heere al zoek, het is het rechte zoeken niet, het baat mij ook niet. Want ofschoon ik nu en dan al eens tot den Heere roep, Hij schijnt mij niet te horen. Daarom, ik kan het niet verder brengen, ik kan er niets aan doen.

Daar is geen taal, die God meer vertoornd, die een klaarder bewijs is van een verhard hart, dan deze taal. Gelijk de Heere er elders⁸ een dure eed tegen zweert, zo beantwoordt Hij het hier: 'Ik heb tot het zaad van Jakob niet gezegd zoekt mij te vergeefs.' Moet zulk een taal van ongeloof het loon zijn voor de eeuwige gedachten des vredes, die God over vijanden heeft gedacht, én voor de vrije weg der genade, dien Hij ook voor de grootste, de diepste verloren zondaren heeft opengesteld? Is dit de dankbaarheid voor de mildheid waarmee Hij beloofd heeft, om alles wat u ontbreekt, overvloedig te willen schenken? Is dit het loon voor de plechtige verzekering dat eenieder die de naam des Heeren zal aanroepen, zalig zal worden.⁹ Ja, dat is het loon, waarmee het ongeloof den Drieenige God tegemoet treedt,

8 Ezechiël 33:11

9 Handelingen 2:22

maar waardoor het ook eeuwig de schaamte zal oogsten op dien groten dag, in welken God bewijzen zal, dat Hij nooit, tot het zaad van Jakob gezegd heeft, zoekt mij te vergeefs.

Ten derde:

Mijn tekst is een woord van onderwijzing voor allen, die opgewekt zijn om naar éénen weg van zaligheid te zoeken.

De bekommering van hen, die in oprechtheid de Heere zoeken, vloeit namelijk voort óf uit onkunde aangaande de waarheid en de vrije bedeling van Gods beloften, óf uit de wettische vrees, waaronder de inwonende zonde het gemoed gevangen houdt.

Zo iemand zal zeggen: Ik geloof wel dat Jezus is in de wereld gekomen om zondaren zalig te maken, maar dat is mij niet genoeg, ik moet ook weten, dat Hij voor mij gekomen is. Ik geloof wel dat er in het Woord vele en dierbare beloften zijn gegeven aan het volk van God, maar die behoren mij niet toe. Ik moet zelf een belofte van de Heere ontvangen, eer ik mij onder Zijn gunstgenoten mag rekenen, omdat ik anders op het einde nog beschaamd zou moeten weggaan.

De Heere geeft hierop ten antwoord: 'Ik heb niet in het verborgene gesproken.' Wat ik als uw herder tot zondaren sprak, dat sprak ik ook tot u, en wat ik aan zondaren gaf dat gaf ik ook aan u. Wat de Heere aan zondaren beloofde, dat heb ik ook u in het teken van de doop op het voorhoofd gelegd. De Heere behoef

niet iets nieuws tot u te spreken, of iets nieuws aan u te geven. U hebt alleen maar een oprecht geloof nodig, om te geloven wat ik sprak, een waar geloof om aan te nemen en om als een verloren zondaar Zijn beloften te omhelzen. Daardoor kunt u in de rust ingaan, die weggelegd is voor het volk van God. Degene, die bekommerd is vanwege zijn zonden¹⁰, zal ook zeggen: Waarlijk ik meen afkeer te gevoelen van de dienst der wereld, en liefde tot des Heeren volk. Ik meen honger te hebben naar het Woord, en begeerte en uitzien naar de genadewerkingen Gods in mijn hart. Maar toch vrees ik, dat ik hierin niet oprecht ben, want mijn zonden zijn zo groot, zo veel, zo hardnekkig en zo onuitroeibaar. Mij dunkt, indien ik den Heere in waarheid zocht, dan zouden er vruchten van gezien worden, en in alles zou het dan geheel anders met mij zijn.

Op al die bezwaren antwoordt Jehova: 'Ik heb nooit tot het zaad van Jakob gezegd, zoekt mij tevergeefs.' Neen, in de weg van Jezus verzoenend bloed en van Gods genadige beloften, zoekt een zondaar nooit tevergeefs; maar wij vinden niet zelden geheel iets anders, dan dat wij meenden te zoeken. Wij zoeken licht, en God laat ons de duisternis van ons hart zien. Wij zoeken kenmerken van geestelijk leven, en de Heere ontdekt ons dat wij midden in de dood liggen. Wij zoeken verbetering, en de Heere leert ons een walging aan onszelf te hebben. Is ons zoeken daarom tevergeefs? Ganselijk niet, want indien wij genade bij God zoeken in het aangezicht van Christus, dan is Hij de alleenwijs en goed om te weten, hoe Hij ons wil leiden, om ons voor die genade ontvankelijk te maken. Hij onderwijst ons hier in dit Woord, hoe wij in Zijn verordineerden weg aan te houden hebben in het zoeken; hoe wij daarbij te midden van al onze onwaardigheid, vast verzekerd mogen zijn, dat wij dat niet tevergeefs zullen doen; hoe wij daarom in alles de uitkomst stil en vertrouwend aan de Heere zelf mogen en moeten overlaten.

10 Psalm 38:19

Ten vierde:

Mijn tekst is als een woord van vertroosting voor allen, die de God van Jakob gelovig aankleven.

De grote pilaren waarop de Kerk van Jezus is gebouwd en waarop het geloof van Zijn duur gekochte gemeente rust, zijn: de getuigenis van een genadige God, en de getrouwheid van een belovend God.

Voor de getuigen is niets van meerder belang, dan op vaste, onwankelbare gronden verzekerd te zijn, aangaande de waarheid van 's Heeren getuigenis. Dat wij vijanden zijnde, waarlijk met God verzoend zijn, door den dood Zijns Zoons; dat niemand die tot Jezus komt zal worden uitgeworpen; dat het bloed des Zoons Gods reinigt van alle zonden; dat niet degene die werkt maar degene die gelooft in Hem, die den goddeloze rechtvaardigt, zijn geloof gerekend wordt tot rechtvaardigheid, én dat allen die op de Heere vertrouwen in eeuwigheid niet zullen beschaamd gemaakt worden. Van al deze heilsweldaden volkomen verzekering te ontvangen, is de eerste levensbehoefte voor het geloof. In dat woord zijn zij rein en zien zij zich rein.¹¹

Van dat alles geeft God hier overvloedige zekerheid. Het is in geen hoek geschied, en het wordt niet in het geheim, in het donker gesproken. De gehele kerk, het bloed der martelaren, de doodsvrede van stervende vromen, alles bevestigt de waarheid van Christus kruis, van Christus open graf, en de waarheid van hetgeen God bij dat kruis en bij dat graf aan rampzalige zondaren is komen betuigen.

11 Joh. 15:3

De gelovige zal daarbij zeggen: Indien het waar is, dat die God, Die zich aan mij in Zijn Woord als een belovend God ontdekt heeft, getrouw is; dat mijn zonde Zijne genade en dat mijn ontrouwheid Zijn trouw niet te niet kan doen. Indien het waar is, dat Hij die beloofd heeft, het ook doen zal, dan ben ik gered; want ik ben als een verlorene in de handen van dien God gevallen, om het alleen met Hem op Zijn beloften te wagen.

De Heere versterkt hier die hoop en zegt: 'Ik heb tot het zaad Jakobs niet gezegd: Zoekt Mij tevergeefs.' Het is waar, tijdelijke bezwaren kunnen soms vreselijk drukken, de inwonende zonde kan soms bang, o zo bang voelen. En terwijl God ons alle licht en sterkte ontnemt, kan het een smartelijke zaak wezen, te moeten uitroepen: 'Ik word mager, waarom verstokt Gij onze harten, dat wij U niet vrezen.' Het gebed, het zoeken, alles kan schijnen tevergeefs te zijn, maar neen, dat is het nooit geweest. 'Indien u door het water, door het vuur, door een dal der doodschaduw gaan zult, Ik ben uw Heiland,' zegt Jehova. Laat Mij overal, altijd de uitkomst over, en geloof alleen, zelfs in de donkerste nacht, dat Jakobs zaad Mij nooit tevergeefs heeft gezocht.

Ten vijfde:

Naar aanleiding van het verkondigde wil ik nu met een toepasselijke afscheidsgroet te eindigen.

Allereerst ben ik verplicht ten aanzien van mijzelf te betuigen dat de Heere voor mij niet in het verborgene heeft gesproken. Reeds in de dagen van mijn jonkheid opende Hij mijn oren en mijn hart, om op dat Woord acht te geven en het lief te hebben. Hij legde het ook op mijn lippen om het tot anderen te brengen, en als zodanig werd ik uitgezonden om het ook in uw midden te verkondigen.

Als ik op mijn werk zie, op de bezwaren en de moeilijkheden, waarmee ik in mijn eigen hart en in mijn gemeente te kampen had, dan moet ik het woord Gods bevestigen: 'Nooit heeft Hij gezegd, zoekt mij tevergeefs.' Want ofschoon mijn zoeken traag, zwak en zondig, met duizenden afleidende beweegredenen bezet, en daarom wegwerpelijk in des Heeren ogen was, zo heeft Hij echter boven bidden en denken mij gesterkt, ja, onbegrijpelijk gezegend.

Maar des te meer moet ik beschaamd en verlegen staan, als ik op mijn dienstwerk terugzie, want mijn herinnering ontmoet daar een reeks van zonden, van tekortkomingen, van nalatigheid, van ijverloosheid, van gebrek aan verloochening en liefde voor des Heeren eer. Dan is er ook in deze gemeente geen plaats van mijn bediening, die ik voor mijn God niet verontreinigd heb. Dan moet ik mijn Rechter om genade bidden, terwijl ik hier mijn staf aan mijn Zender wedergeef. Dan weet ik, dat het mijn grootste behoefte is, om met een vernederend en ootmoedig hart uit

uw midden weg te gaan. Mijn enige hope is, de belofte van schuldvergeving, die de Heere ook voor mij niet in het verborgene heeft gesproken. Dan ligt mijn vrijmoedigheid in het vertrouwen, dat ik die vergeving in het bloed van het grote Offerlam, niet tevergeefs zal hebben gezocht.

Evenwel gemeente, gelooft zij de Heere als ik voor Hem beschaamd moet staan, dan mag ik toch voor u het hoofd opheffen; want van de weg die ik u predikte, wens ik niets terug te roepen. Ik heb u die voorgesteld bij alle gelegenheden, en voor niemand van u verborgen gehouden. Daarin zijn mijn handen rein van het bloed van u allen. Daarbij mag ik heden de hemel en de aarde tot getuigen nemen, dat ik niets achtergehouden heb, dat ik niet zou verkondigd hebben al den raad Gods, dood en leven, vloek en zegen.

Maar daarom zal het er voor u op aankomen, of mijn prediking een zaligmakende vrucht voor eenieder van u gehad heeft. De Heere neemt in dit woord, al uw verontschuldigen ten enenmale weg. Hij vraagt u persoonlijk, of u over uw zonde en schuld, recht bekommerd en verlegen zijt geworden, want zij werden u in het openbaar aangezegd. En ook of u in een waarachtige droefheid naar God, alles schade en drek hebt leren achten wat in uzelf werd gevonden? En dat u leerde alleen maar de redding en vrede te zoeken in de enigen Middelaar Jezus Christus? Want dat Hij als een barmhartige Hogepriester gekomen is, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was, dat werd voor u niet in het verborgen gesproken.

Och, of degenen, die op deze vragen geen antwoord kunnen geven, hun gevaar, hun schuld, en de kracht van hun ongeloof nog mochten inzien. Hoe velen verlaat ik hier, tegen wie ik misschien in de eeuwigheid het oordeel zou moeten bevestigen. U wilde zich niet laten trekken tot bekering. Hoeveel jongeren zijn er van

wie ik het zag, dat zij de zonde en de wereld liever hadden, dan het woord van God. Hoeveel ouden van dagen leven er die nog de rust verwerpen, welke er overblijft voor het volk van God. Ik ga hen verlaten, terwijl zij als dorre bomen slechts schijnen te wachten op de bijl, die gereed is hen voor het onuitblusselijk vuur uit te houwen. Hoeveel eigengerechtigden, die Gods getuigen miskennende, het bloed van Christus verloochende, zich pogen te bedekken met een kleed van uitwendige verbetering en eigen hoedanigheden, dat in de dag der dagen voor hen te kort zal zijn. O, mijn hoorders, voor de laatste maal waarschijnlijk bid ik u, keer tot de Heere, tot Zijn Woord, tot gebed. Laat u van uw blindheid, van uw ongeloof, van uwe zondeliefde genezen, eer het te laat is. Waarlijk nooit heeft God tot het zaad Jakobs gezegd: 'Zoekt mij tevergeefs.'

Och, of u allen die mijn schapen waren, u zou willen laten leiden door de grote Herder Jezus Christus. Och, of wij allen een gezegende hoop hadden op een eeuwig weerzien. Die hoop bindt zo nauw, zo sterk. Ik heb het door Gods genade ook hier leren kennen, en geef u gaarne getuigenis, dat er velen in de gemeente en buiten de gemeente zijn die mij na aan het hart liggen, en mij het scheiden moeilijk maken. Onder hen tel ik leerlingen, die mij een roem zullen zijn in de dag van Christus. Er zijn vrienden en vriendinnen, wier harten voor het Woord Gods geopend werden, en dan ook mijn liefde wisten te winnen. Het is mij een behoefte hen toe te roepen: 'Vrees niet, gij klein kuddeken; want het is uws Vaders welbehagen ulieden het Koninkrijk te geven. De Heere Jezus zal u geen wezen laten.' Als u in duisternis wandelt en geen licht hebt, vertrouwt dan op uw God, want nooit heeft Hij tot het zaad Jakobs gezegd: 'Zoekt mij tevergeefs.'

En zou ik van een plaats, waar ik zoveel banden achterlaat, waar ik bijna niets anders dan toegenegenheid heb ondervonden, waar ik met mijn zwak werk nog gedrongen werd te blijven, schoon

mijn weg naar elders leidde, zou ik van zulk een plaats kunnen weggaan, anders dan met een woord van liefde en zegen op de lippen? Neen gemeente, u was mij een oefenschool. Vergeten kan ik u niet. Hoewel ik u verlaat, de Heere blijve bij u, wonende in uw midden door de Geest des gebeds, des geloofs, des vredes en der onderlinge liefde. Hij beschike u een herder¹², waardiger en getrouwer dan ik was, om u te leiden met wetenschap en verstand in de rechte paden. Hij neemt de wortel van bitterheid uit u weg, opdat zij niet opwaarts schiete en beroerte make. Hij beware u bij de waarheid van Zijn Woord. Hij heilige dit Woord aan u allen tot waarachtige bekering of tot geestelijken vrede. Hij beveilige u voor oordelen en smarten, maar allermeeest voor een verhard hart en een onvoorbereide eeuwigheid. Hij neme uw kinderen aan tot Zijn volk, opdat het opkomende geslacht Zijn gerechtigheid mag vertellen. Hij zij u allen een God des aanzien en des menigvuldige ontfermens, opdat u leeft, en het leven moogt genieten in Zijn gunst.

Amen

12 Dit is geworden ds. A. van Herwaarden, overleden te Opheusden d.d. 29 juli 1855.